herpy

DRZEWOŁAZY

Blessed Poison Frog

Ranitomeya benedicta

Ranitomeya benedicta to mały, aktywny w dzień drzewołaz o długości 16-20 mm, pochodzący z nizinnych lasów północnego Peru. Jaskrawoczerwona głowa i czarne ciało z niebieskim siateczkowym wzorem czynią go jednym z najbarwniejszych przedstawicieli rodzaju. Do 2008 roku uważano go za podgatunek *Ranitomeya fantastica*. W naturze jest gatunkiem narażonym, ale osobniki z hodowli chętnie rozmnażają się w dobrze urządzonym terrarium.

Rodzina: Dendrobatidae

NAJWAŻNIEJSZE FAKTY

ZWIERZĘ

Wielkość dorosłego osobnika	**16-20 mm** długość od pyska do kloaki
Długość życia	**5-10 lat**
Aktywność	**Za dnia**
Tryb życia	**Nadrzewny i naziemny**
Środowisko	**Las deszczowy**
Toksyny skórne na wolności	**Słabe**
Toksyny skórne w niewoli	**Brak** Zwierzęta z hodowli. Osobniki odłowione na wolności mogą przez długi czas zachować toksyny
Trudność	**Średnio zaawansowany**

HODOWLA

Min. terrarium	**40 × 40 × 40 cm** D × S × W dla 2 dorosłych osobników
Temperatura w dzień	**21-26 °C**
Temperatura w nocy	**18-22 °C**
Wilgotność	**70-100%**
Woda	**Miska z wodą** głębokość 1-2 cm
UVB	**Opcjonalne**
Pokarm	**Małe bezkręgowce (skoczogonki, muszki owocowe)**
Utrzymanie	**W parach lub w grupach**

ROZMNAŻANIE

Rozmnażanie	**Jajorodny**
Rozwój	**Kijanki noszone do wody**
Miejsce składania jaj	**Na ziemi**
Liczba jaj w zniesieniu	**2-6**
Czas do wyklucia	**10-14 dni**
Okres larwalny	**60-114 dni** od wyklucia do metamorfozy
Pokarm larw	**Glony i rośliny i gotowa karma**
Opieka nad potomstwem	**Pilnuje jaj i nosi kijanki**

OCHRONA I FORMALNOŚCI

CITES	**Załącznik II**
IUCN	**Narażony (VU)**

O gatunku

Ranitomeya benedicta należy do większych gatunków w rodzaju, ale nadal jest wielkości paznokcia. Samce osiągają około 16-17 mm od pyska do kloaki, samice około 18 mm, a niektóre samice dochodzą do 20 mm. Głowa jest jaskrawoczerwona, a czarne rysunki wokół oczu tworzą u niektórych osobników maskę w kształcie litery W. Kończyny, grzbiet i brzuch są czarne z niebieskim siateczkowym wzorem. W niektórych populacjach siateczki brak i części kończyn lub grzbietu są zamiast tego jednolicie niebieskie albo niebieskiego koloru nie ma wcale. Głowa jest bardziej czerwona niż u *R. fantastica*, której głowa jest raczej pomarańczowa.

Gatunek został opisany w 2008 roku przez Browna, Twomeya, Peppera i Sancheza-Rodrigueza, a wcześniej uważano go za podgatunek *R. fantastica*. Nazwa gatunkowa oznacza "błogosławiony" i nawiązuje do Pampas del Sacramento, gdzie gatunek żyje. W hobby znane są dwie formy. 'Shucushuyacu' ma jasny, niebieski siateczkowy wzór na czarnym tle i jest najdłużej utrzymywana w niewoli. 'Pampa Hermosa' nie ma siateczki i jest zamiast tego mglisto niebieska albo całkowicie czerwono-czarna.

Głos samca to miękkie, krótkie brzęczenie. Nigdy nie słyszano go w naturze, ale w terrarium samce nawołują o każdej porze dnia. Młode osobniki są płochliwe, natomiast dorosłe w gęsto obsadzonym roślinami terrarium są widoczne przez większą część dnia, a niektóre samce siedzą na widoku i nawołują nawet wtedy, gdy obok pracuje się w terrarium. W niewoli gatunek żyje 5-10 lat, a pojedyncze osobniki dłużej.

Toksyny skórne: *R. benedicta* nie wytwarza trucizny samodzielnie. Dzikie osobniki pobierają alkaloidy z drobnych stawonogów w pokarmie, prawdopodobnie głównie z mrówek i roztoczy, i magazynują je w gruczołach skóry. Toksyczność jest niewielka w porównaniu z dużymi drzewołazami. Osobniki z hodowli, karmione muszkami owocowymi i skoczogonkami, nie mają trucizny, natomiast odłowione z natury mogą zachować ją przez długi czas. Nie bierz żab do ręki i myj ręce po pracy w terrarium.

Czytaj więcej: Zakup zwierząt: odchów, odłów i transport

Występowanie i środowisko

Ranitomeya benedicta występuje wyłącznie w Peru, na wschód od Andów. Gatunek żyje w nizinnym lesie w Pampas del Sacramento w południowej części regionu Loreto i wschodniej części San Martín, a jego zasięg szacuje się na około 19 000 km². Występuje m.in. w parku narodowym Cordillera Azul.

Na Czerwonej liście IUCN gatunek ma status narażonego (VU) z powodu ograniczonego zasięgu, utraty siedlisk i odłowów na potrzeby handlu zwierzętami. Duże części obszaru są niezamieszkane i nie podlegają wylesianiu, ale inne są karczowane pod rolnictwo i wyrąb. Wkrótce po opisaniu gatunku zaczęto go odławiać na rynek międzynarodowy, w niektórych przypadkach ścinając drzewa, by przeszukać bromelie. Jest też legalnie rozmnażany w niewoli, dlatego kupuj wyłącznie osobniki z hodowli.

> **Naturalny zasięg:** Peru.

ŚRODOWISKO

Ranitomeya benedicta żyje w nienaruszonym lesie deszczowym i starszym lesie wtórnym na nizinach. Większość stanowisk leży na wysokości około 150 m n.p.m., ale gatunek obserwowano do 405 m. Jest aktywny w dzień i przebywa zarówno na dnie lasu, jak i w niskiej roślinności, w splątanych gałęziach i w przewróconych, martwych drzewach. Chętnie się wspina, ale trzyma się bliżej ziemi niż większość gatunków w rodzaju.

Jaja składane są w ściółce na dnie lasu. Kijanki rozwijają się w zbiornikach wody w kątach liści i w starym bambusie. Ponieważ rodzice ich nie karmią, wykorzystywane są większe zbiorniki, w których jest dość glonów i drobnych organizmów do jedzenia.

Klimat jest ciepły i wyrównany: średnia roczna temperatura w obszarze występowania wynosi około 25 °C, ze średnią ok. 21 °C w najchłodniejszym miesiącu i ok. 29 °C w najcieplejszym. Wilgotność powietrza w naturze nie została udokumentowana.

Czytaj więcej: Wilgotność, zraszanie i wentylacja Czytaj więcej: Odchów kijanek

Hodowla

TERRARIUM

Parę *R. benedicta* można trzymać w terrarium 40 × 40 × 40 cm. Dwie pary potrzebują terrarium poziomego o pojemności około 75 litrów, a większe jest zawsze lepsze, bo duże terrarium utrzymuje bardziej stabilny klimat. Gatunek skacze błyskawicznie i chętnie ucieka, gdy drzwiczki są otwarte podczas karmienia, dlatego terrarium poziome lub otwierane od góry jest wygodniejsze w obsłudze niż wysokie.

Urządź je z warstwą drenażową o grubości co najmniej 5 cm, siatką na niej i podłożem, które trzyma wilgoć, nie kwaśniejąc. Na wierzchu połóż solidną warstwę suchych liści, najlepiej magnolii lub ketapangu, które długo się nie rozkładają. Żaby stają się śmielsze, gdy mają liście, w których mogą się chować. Zapewnij gałęzie i korek do wspinaczki i obsadź gęsto małymi bromeliami, figowcem pnącym i innymi roślinami znoszącymi cień. Czarne pojemniki po kliszach w ściółce i na ścianach, mocowane przyssawkami, służą zarówno jako kryjówki, jak i miejsca składania jaj. Prosionki i skoczogonki w podłożu utrzymują terrarium w czystości i jednocześnie są pokarmem.

Gatunek jest mniej terytorialny niż wiele innych *Ranitomeya* i można go trzymać w parze, trio lub małej grupie, jeśli jest miejsce. Licz co najmniej 4 litry więcej na każde dodatkowe zwierzę. Pojedyncze osobniki mogą stać się agresywne po osiągnięciu dojrzałości płciowej i wtedy trzeba je odłowić. Trzymaj w terrarium tylko jedną formę i nigdy nie łącz różnych gatunków, aby uniknąć krzyżówek.

Czytaj więcej: Zwierzęta karmowe: utrzymanie i hodowla

TEMPERATURA

Utrzymuj w terrarium 21-26 °C w dzień i 18-22 °C w nocy. Gatunek czuje się najlepiej w okolicach 21-24 °C, a temperatura nie może przez dłuższy czas przekraczać 27 °C. Ciepło jest groźniejsze niż chłód: kilka godzin w okolicach 29-30 °C może zabić żaby, a nawet łagodniejszy udar cieplny może prowadzić do choroby i powolnej śmierci. Poniżej 16 °C również mogą zginąć lub doznać trwałych uszkodzeń.

Dodatkowe ogrzewanie rzadko jest potrzebne w ogrzewanym pokoju; oświetlenie dla roślin często wystarcza. Nigdy nie stawiaj terrarium na parapecie, bo słońce przez szybę szybko nagrzewa je do zabójczej temperatury. Zwracaj uwagę na klimatyzację i grzejniki w pomieszczeniu i mierz temperaturę termometrem cyfrowym zarówno u góry, jak i na dole. Małe, zamknięte pomieszczenie, które można ogrzać zimą i schłodzić latem, ułatwia utrzymanie stabilnej temperatury. Chłodny okres spoczynku nie został udokumentowany dla tego gatunku.

WILGOTNOŚĆ I ZRASZANIE

Wilgotność powietrza powinna wynosić 70-100 %. Dobry rytm to prawie 100 % rano i wieczorem oraz 70-75 % w środku dnia, tak aby terrarium trochę przeschło między zraszaniami. Żaby krótkotrwale znoszą spadek do 50 %, ale tylko wtedy, gdy mają czystą wodę, w której mogą siedzieć. Dłuższa susza jest niebezpieczna dla tak małych zwierząt.

Drzewołazy dobrze znoszą ograniczoną wentylację, więc przy szklanej pokrywie, w której tylko niewielka część jest z siatki, łatwo utrzymać wysoką wilgotność. Częstotliwość zraszania zależy od terrarium: od dwóch razy dziennie w przewiewnym terrarium do co drugi lub trzeci dzień w szczelnym. Używaj wody RO, deszczówki lub wody destylowanej, aby na szybach nie osadzał się kamień. Wytwornica mgły lub system zraszania z timerem mogą przejąć zraszanie, ale zadbaj o niewielką wymianę powietrza, by nie zalegało stęchłe powietrze sprzyjające pleśni.

WODA I JAKOŚĆ WODY

Wystarczy płytka miseczka z wodą lub bromelia z wodą w kątach liści. Żaby słabo pływają, więc woda nie może być głębsza, niż pozwala najmniejszej żabie siedzieć w niej z głową i przednią częścią ciała nad powierzchnią. Odpowiedni poziom to 1-2 cm, a z miseczki musi prowadzić łatwe wyjście, np. kamień lub gałązka.

Wymieniaj wodę, gdy stanie się mętna, i używaj wody RO, deszczówki lub odchlorowanej wody z kranu. Płazy wchłaniają substancje przez skórę, więc nigdy nie używaj w terrarium mydła ani środków czystości; zamiast tego płucz ciepłą wodą. Wodę w pojemnikach po kliszach i bromeliach z kijankami trzeba regularnie uzupełniać i wymieniać, aby nie stała się mętna i zastała.

OŚWIETLENIE I UVB

R. benedicta jest aktywna w dzień, a światło służy przede wszystkim roślinom. Zapewnij 12-14 godzin światła dziennie ze świetlówek lub LED na timerze przez cały rok, a w nocy ciemność. Odpowiada to długości dnia w tropikach. Nie udokumentowano, że gatunek potrzebuje UVB. Jeśli mimo to wybierzesz słabe źródło UVB, zapewnij dużo cienia, aby żaby mogły same wybierać. Uważaj, aby oświetlenie nie nagrzewało terrarium powyżej 26 °C.

Czytaj więcej: Światło i UVB

ŻYWIENIE

Podstawą diety są małe żywe stawonogi. Osobniki w każdym wieku jedzą nielotne muszki owocowe (*Drosophila melanogaster*), a dorosłe mogą też przyjmować większą *D. hydei*. Skoczogonki są dobrym uzupełnieniem, a tropikalne prosionki w terrarium są zjadane na bieżąco. Świeżo wyklute świerszcze i mszyce mogą służyć dla urozmaicenia.

Dorosłe żaby karm co drugi dzień, podając około 20-30 muszek na żabę, ale nigdy więcej, niż zostanie zjedzone do następnego karmienia. Nigdy nie podawaj tylu muszek, by chodziły po żabach, bo to je stresuje. Młode trzeba karmić codziennie. Zwierzęta mogą być płochliwe i trudne do karmienia, gdy stoi się przy terrarium, więc zostaw im spokój.

Muszki owocowe i skoczogonki same w sobie nie są pełnowartościowym pokarmem. Opruszaj owady karmowe przy każdym karmieniu, najlepiej na zmianę wapniem, preparatem witaminowo-mineralnym i suplementem z witaminą A. Niektóre witaminy są niebezpieczne w dużych dawkach, więc stosuj się do zaleceń producenta. Załóż hodowle muszek owocowych i skoczogonków, zanim żaby się wprowadzą, i co tydzień zakładaj nowe hodowle muszek.

ZACHOWANIE I OBCHODZENIE SIĘ ZE ZWIERZĘCIEM

R. benedicta jest aktywna w dzień i może być nieco płochliwa, zwłaszcza za młodu, ale w gęsto obsadzonym terrarium z kryjówkami dorosłe osobniki są dobrze widoczne. Samiec siedzi na widoku i nawołuje. Gatunek jest mniej terytorialny niż wiele innych *Ranitomeya*, ale osobniki tej samej płci mogą wchodzić w konflikty. To, co wygląda na kopulację, jest często walką dwóch osobników o terytorium, bo drzewołazy nie mają właściwego ampleksusu.

Żab nie należy brać do ręki. Skóra jest cienka i przepuszczalna, a resztki mydła, kremu i olejków z dłoni mogą im zaszkodzić. Jeśli trzeba przenieść żabę, zwab ją do przezroczystego pojemnika lub użyj bezpudrowych rękawiczek. Jeśli żaba ucieknie, trzeba ją szybko złapać, bo się ukryje i szybko wyschnie; w sytuacji awaryjnej mokre, czyste ręce są lepsze niż nic. Obserwuj zwierzęta, które ciągle się chowają, chudną lub są przeganiane, i przenieś je w porę.

Rozmnażanie

DOJRZAŁOŚĆ PŁCIOWA I OKREŚLANIE PŁCI

Płcie są do siebie podobne. Samice są nieco większe i masywniejsze niż samce (około 18 mm wobec 16-17 mm), ale różnica jest trudna do zauważenia, a u młodych niemożliwa. Jedynym pewnym znakiem jest to, że samiec nawołuje. Wiek i wielkość w momencie osiągnięcia dojrzałości płciowej nie zostały udokumentowane dla tego gatunku; drzewołazy zwykle dojrzewają w wieku około roku.

Najpewniejszym sposobem na uzyskanie pary jest rozpoczęcie od co najmniej czterech młodych, tak aby z dużym prawdopodobieństwem były wśród nich obie płcie, i pozwolenie im samodzielnie się dobrać.

GODY I KOPULACJA

R. benedicta dość łatwo rozmnaża się w terrarium, gdy temperatura, wilgotność i pokarm są odpowiednie. Dojrzały samiec siedzi na widoku i nawołuje swoim miękkim brzęczeniem. Samica chodzi za nim i trąca go, aż dotrą do cichego, ukrytego miejsca, często pojemnika po kliszy lub bromelii, gdzie jaja zostają złożone i zapłodnione.

Zapewnij parze kilka pojemników po kliszach i bromelii do wyboru i zostaw ją w spokoju. Szczególny bodziec wyzwalający, taki jak pora deszczowa czy spadek temperatury, nie został udokumentowany dla tego gatunku.

JAJA I KIJANKI

W naturze składane są 2-6 jaj naraz w ściółce na dnie lasu. W terrarium para chętnie korzysta z suchego pojemnika po kliszy zamocowanego poziomo na tylnej ścianie, a rzadko z wody w bromelii. Samiec utrzymuje jaja w czystości i pilnuje ich aż do wyklucia.

Po wykluciu samiec przenosi kijanki na grzbiecie, każdą do osobnego zbiornika wody, w naturze zwykle do kąta liścia lub starego bambusa. Na tym kończy się opieka nad potomstwem. Nic nie wskazuje na to, by samica karmiła kijanki jajami, jak u *R. imitator*, a kijanki żywią się glonami i drobnymi organizmami w wodzie.

Kijanki, którym pozwala się dorastać u rodziców, stają się większe niż te odebrane. Jeśli odbierasz jaja lub kijanki, trzymaj kijanki pojedynczo w małych pojemnikach o wymiarach około 10 × 10 × 10 cm z wodą RO, kilkoma liśćmi dębu i odrobiną rogatka. Co drugi lub trzeci dzień wymieniaj dwie trzecie wody i karm drobno zmielonym pokarmem z alg i pokarmem dla ryb.

METAMORFOZA

Wyklucie następuje po ok. 10-14 dniach. Kijanki przechodzą metamorfozę zwykle po 60-80 dniach, ale przy stałych 24 °C rozwój od swobodnie pływającej kijanki do gotowej żabki trwa nawet około 114 dni.

Gdy pojawią się przednie kończyny, kijanka przestaje jeść. Połóż na powierzchni wody kawałek korka, aby mogła na niego wyjść, i przenieś ją do pojemnika z dużą częścią lądową, warstwą suchych liści i małą miseczką z wodą, gdy ogon będzie prawie wchłonięty. Woda musi być płytka, aby żabka się nie utopiła.

ODCHÓW MŁODYCH

Świeżo przeobrażone żabki są bardzo małe. Trzymaj je w małym, wilgotnym pojemniku odchowalnianym z otworami wentylacyjnymi, suchymi liśćmi, korkiem i płytką miseczką z wodą. Karm codziennie skoczogonkami i najmniejszymi muszkami owocowymi i lekko opruszaj pokarm witaminami i minerałami.

Młode mogą przebywać razem w małej grupie osobników podobnej wielkości. Gdy zbliżają się do dojrzałości płciowej, obserwuj, czy nie pojawia się agresja, i podziel je na pary lub trio. Młode sprzedaje się zwykle w wieku 3-6 miesięcy, gdy nie można jeszcze określić ich płci. Wybieraj osobniki o jasnych oczach i ciele, które nie jest wyraźnie węższe od głowy.

Zdrowie i częste błędy

R. benedicta jest odporna, gdy temperatura i wilgotność są właściwe, a większość problemów wynika z warunków utrzymania:

- Temperatura powyżej ok. 27 °C, np. od słońca przez okno lub awarii klimatyzacji, powoduje stres, brak apetytu, a w najgorszym razie śmierć. Około 29-30 °C jest śmiertelnie niebezpieczne.
- Chłód poniżej 16 °C, np. podczas awarii prądu zimą, również może powodować trwałe uszkodzenia lub śmierć.
- Zbyt suche albo zbyt mokre i zastałe terrarium prowadzi do wysuszenia zwierząt, infekcji skóry i pleśni.
- Owady karmowe bez suplementacji witaminowo-mineralnej powodują osłabienie kości. Przedawkowanie niektórych witamin również może szkodzić.
- Chuda żaba bez wyraźnie zaokrąglonego brzucha może cierpieć z powodu zbyt małej ilości pokarmu, pasożytów lub konkurencji. Sprawdzaj, czy wszystkie zwierzęta dostają jedzenie.
- Walki między osobnikami tej samej płci. Odłów żabę, która walczy.

Zdrowa żaba ma nieuszkodzoną skórę bez ran ani zaczerwienionych, watowatych czy grzybiczych miejsc, zwłaszcza wokół kloaki i po wewnętrznej stronie tylnych kończyn. Objawami choroby mogą być częste linienie, balonowato rozdęte ciało, ospałość lub niepokój, brak apetytu oraz matowa, sucha skóra. Odizoluj chore zwierzęta i szybko zgłoś się do lekarza weterynarii znającego się na płazach.

Zawsze pytaj kogoś, kto się zna

Ten poradnik to dobry punkt wyjścia, ale nie zastąpi doświadczenia. Zwierzęta są różne, a wielu najważniejszych rzeczy można się nauczyć tylko od ludzi, którzy od lat hodują dany gatunek. Porozmawiaj z hodowcą, doświadczonym terrarystą lub weterynarzem, który zna gady i płazy, zanim kupisz zwierzę - i ponownie, gdy coś wygląda niepokojąco.